

Tudatos erdővagyon–gazdálkodást és magas színvonalú hasznosítást!

A közelmúltban személyi változás következett be ágazatunk élén: Dauner Mártont nevezték ki az FM Erdészeti és Faipari Főosztálya vezetőjének.

— 1954-ben, Solymáron születtem, szüleim hét gyermekének egyikéeként. Erdész tanulmányaimat Sopronban, a Róth Gyula Erdészeti Szakközépiskolában kezdtem. Technikusként a budai hegyekben töltöttem egy év után a Soproni Egyetemen folytattam a tanulást — kezdte a bemutatkozást Dauner Márton. — Diplomám megméretését az ERFATERV-nél kezdtem, vállalat-szervezési, vállalatgazdaságossági feladatok megoldásával. Közben jelentkeztem a Közgazdaságtudományi Egyetemre, ezt a lépésemet azonban a főhatóság nem támogatta, így levelező hallgatóként szereztem itt diplomát. Ekkor már az AGROTEK Erdészeti és Faipari Főosztályának alkalmazottja voltam, ahol erdészeti és faipari gépek belföldi gyártási és alkatrészellátási ügyeivel foglalkoztam. Második diplomám átvétele után megpályáztam a PRODUKTORG irodavezetői állását. Egy évig dolgoztam itt, az Ipari Minisztérium háttérintézményénél — ez olyan szervezet, mint nálunk az ERFA-TERV — főleg vállalat-szervezési, gazdaságossági, kilábalási programokat készítettünk, az átalakulások szervezési kérdéseivel foglalkoztunk.

— **Mi indította arra, hogy beiratkozzon a Közgazdaságtudományi Egyetemre?**

— Semmiképpen nem a második diploma megszerzésének vágya. Mivel munkahelyemen elleneztek, igen keményen meg kellett küzdenem minden elvégzett szemeszterért. Közgazdasági ismereteimet akartam bővíteni, úgy éreztem, hogy mélyebb elméleti és rendszerezett tudás nem mindig sajtítható el autodidakta módon.

— **A főhatóság miért zárkózott el a felsőfokú továbbképzés gondolatától?**

— Ma úgy látom, hogy főleg azért, mert ez önálló kezdeményezés volt. Abban az időben a káderpolitika a vezető szándékán múlt. Ő vagy ők döntötték el, hogy ki az, aki anyagi támogatással bővítheti ismereteit azért, hogy a későbbiek folyamán kiemelhessék. A Közgazdaságtudományi Egyetemre való bejutáshoz három dolog kellett: minősített diploma (minimum jó rendű), vállalat-vezetési és főhatósági támogatás, és sikeres elbeszélgetés az egyetem oktatóival.

— **Akkor nem támogatták, s most az ország erdőgazdálkodásának első embere lett. Hogyan?**

— Ez érdekes — hogy úgy mondjam — fordulat az életemben. A PRODUKTORG-hoz — annak ellenére, hogy a meghirdetett pályázatban csak önéletrajzi és egyéb általános kérdések szerepeltek — én egy valós pályázatot nyújtottam be. Ez egy tízoldalas dolgozat volt, amelyben bemutattam, hogy egy instabil vállalatot hogy lehet menedzseri munkával egyenesbe hozni. Pályázatom egy kilábalási program teljes témavázlata volt. A pályázat elnyerése egy kicsit messze sodort a szakmától. Nem egész egy év múlva az akkori erdészeti hivatalvezetés megkeresett, hogy el tudnám-e képzelni az életemet az ágazat gazdasági osztályán, mint helyettes osztályvezető. Majd egy hónapig gondolkodtam, s végül úgy döntöttem, hogy a felkínált lehetőséget elfogadom. A hivatalnál az osztály irányítása mellett részt vettem egy erdőpusztulással kapcsolatos kormányrendelet kidolgozásában, a hosszú távú erdőtelepítési program elkészítésében — amelyet, remélem, 1991-ben be is indíthatunk — korszerűsítettük a hivatal információs rendszerét, számítástechnikai eszközöket vezettünk be az érintettek ezirányú képzésével párhuzamosan. Nem utolsósorban sikerült az osztályon egy nagyon jó munkaköri légkört kialakítani. Egyszóval a hivatal vezetősége épített a munkámra.

1989 elején, a demokratikus kezdeményezések lehetőségével megadatott a nyílabb szakmai véleményalkotás is. Sok hasonló gondolkodású kollégával ültünk össze, vitatkozva az ágazatgazdálkodás átalakításának lehetőségéről. Valószínű, hogy ezeken a beszélgetéseken a közgazdasági érveléseimmel kerülhettem a figyelem előterébe. Az FM új vezetése úgy döntött, hogy jelentős tisztújítást hajt végre. Többekével — hat vagy hét személlyel — együtt került szóba az én nevem is. Megvallom őszintén, ha nem érzem magam mögött a különböző fórumok és érdekképviselők támogatását, nem vállaltam volna el a felkérést.

— **Fel sem merült az, hogy az erdészeti ágazatot főosztálynál magasabb szintű szervezet irányítsa?**

— Tudomásom szerint nem. A közgazdasági államtitkár — az ügymenet és aktaforgalom áttekintése után — jutott arra a következtetésre, hogy meg kell szüntetni a Földhivatalt és az Erdészeti és Faipari Hivatalt is. Így sorolódtunk be ezután a szokásos minisztériumi felépítési rendbe. Így alakult meg az önálló Vadászati és Halászati Osztály is.

— Most nem gondolva az erdő sokrétű szerepére és féltreve szakmai hiúságunkat, úgy gondolja, hogy megfelelő hatékonysággal dolgozhatnak ezzel a hatáskörrel?

— Ez a sajátos nemzetgazdasági ágazat mindenképpen magasabb szervezeti szintű irányítást igényelne. A nagyobb hatáskört indokolná, hogy ágazatunk rendkívül sajátos. A tartamos erdővagyon-gazdálkodás, a hosszú vágásfordulók, a sajátos szakhatósági feladatot igénylő munka követeli azt, hogy ne egy főosztályi szintű tagolódásban jelenjék meg a minisztérium szervezetében, ne csak a végrehajtási, hanem mindenképpen a döntési szinten. Mivel ez a kérdés itt, a minisztériumon belül már eldöntött, úgy érzem, hogy az én feladatom ezen a poszton elsősorban az, hogy jól képviseljem az ágazatot, és a szakmai sajátosságokat a minisztérium vezetése felé érvényesítem. Egy megjegyzés: a minisztérium szervezetének alakítására a társadalmi érdekképviseleti fórumoknak van lehetőségük úgy, hogy személyes találkozást, véleménycserét kérnek a minisztérium vezetésétől.

— Mi az ön vezetői ars poeticája? Van-e olyan elképzelése, amit tűzzel-vassal keresztül szeretne vinni?

— Igen. Lehet, hogy egy kicsit fennköltnek hangzik, de az én egymondatos szakmai hitvallásom: tudatos erdővagyon-gazdálkodás és magas színvonalú hasznosítás. Ennek a célnak gondolom alárendelni a főosztályvezetői feladatokat. Az elmúlt 30 év legfőbb tanulsága számomra, hogy az erdővagyon-gazdálkodás és a fahasznosítás semmiképpen nem volt összhangban. A fahasznosítás profitorientált szemlélete maga alá rendelte az erdővagyon-gazdálkodást. Ma ennek a hátrányait és torzulásait tapasztalhatjuk. Itt egyensúlyt kell teremteni a társadalmi igényekkel is. Vagyongazdálkodási motivációt szükséges megjeleníteni, ugyanakkor ezt pontosan, újszerűen kell megfogalmazni. A magas színvonalú fahasznosítás olyan minőségi fokára kell lépni, amely kiküszöböli az erdei választékok nagy mértékű exportját, és az értékes cikkek (cellulóz, laplemez, ipari, energetikai termékek) importját. Igényesebb termékekkel kell megjelenni az exportpiacon. Nem a fűrészipar kapacitásbővítő rekonstrukciójában kell gondolkoznunk, hanem színvonalas, rugalmas gyártáson, sokféle termék kibocsátási lehetőségével. Ebben az iparágban határozottan, és rövid idő alatt igazodnunk kell az európai mércéhez.

— Rövidebb, 3–5 éves távlatban mit tart a legfontosabb, elérendő célnak?

— Az erdővagyon-gazdálkodás üzemterv szerint bonnyolódjon le, ami leghatározottabban államilag finanszírozott feladat. Ezt erdőfelügyeleti ellenőrzés mellett kell

végezni. Igaz, korszerűsíteni kell, megtartva azokat az értékeket, amelyeket az erdőfelügyeleti munka az elmúlt évtizedekben fel tudott mutatni. Nagyon fontos a hazai erdők állományszerkezetének javítása. 1991-ben be kell indítani az erdőterület tervezett növelését. Mindenféleképpen szükség van a jelenlegi erdő- és fafeldolgozó gazdaságok szervezeti átalakítására, mert a jelenlegi szervezetben a belső és külső ösztönzési és finanszírozási rendszerek sajátos keveredése tapasztalható. Az erdővagyon-gazdálkodásnak haszonérdekeltségmentesnek kell lennie. A fafeldolgozást, és minden szolgáltatás típusú tevékenységet profitorientált érdekeltségi szervezetben kell megvalósítani.

— Milyen ütemben várható a jelenlegi erdőgazdaságok szerkezetének lebontása?

— A folyamatnak már tanúi vagyunk, hiszen találkoztunk kapacitások privatizálásával, értékesítésével, önálló vállalkozások alakulásával és más kezdeményezésekkel. A leglényegesebb az, hogy mindezeket szervezeten, folyamatosan áttekintsük, és — elsősorban az erdővagyon-gazdálkodás érdekében — összefogottan kezeljük. Ennek kidolgozására jött létre az erdőgazdálkodással foglalkozó tárcabizottság. Jelenleg ugyanis a különböző gazdasági érdekeltségek nem jelennek meg tisztán az állami erdőgazdasági vállalatoknál. Nem lehet egy vagyongazdálkodó szervezetet és annak érdekeltségi rendszerét az egész szervezetre vonatkoztatni. Nem szabad viszont egy profitorientáltságú belső érdekeltségű rendszert vagyongazdálkodói részen az erdőállomány-gazdálkodásban érvényesíteni. A célkitűzés az elkövetkezendő évben végrehajtandó korszerűsítés.

— Milyen khatással lesz ez a folyamat a jelenleg munkanélküli és a jövőben végző szakemberek egzisztenciájára?

— A jelenlegi erős gazdasági szorítás a mi ágazatunkat sem kerülheti el. A létszámleépítésben levő gazdasági, vállalati tartalékokat fel kell élnie az ágazatnak. Ha az említett módosításokat nem hajtánánk végre, akkor is rákényszerülnénk azokra a létszámleépítésekre, amelyeket más ágazatokban már tapasztalhatunk. Mi számítunk arra, hogy a tervezett nagyságrendű erdőtelepítési program végrehajtható lesz. Ez többlet-munkalehetőséget kínál, igaz nem akkorát, mint amilyen mérvű létszámleépítést ennek az ágazatnak is el kell majd viselnie. Abból indulunk ki, hogy a jelenlegi létszámunk csak egy része dolgozhat az állománygazdálkodásban, a másik része a profitorientált szervezetben. Azt hiszem, ezzel idősebb kollegáinknak nem mondom újat, hiszen közülük sokan dolgoztak hitbizományoknál gondnokként, részvénytársaságoknál művezetőként, különféle birtokosságoknál gazdatisztként stb. A szervezeti átalakítás nem azt jelenti, hogy itt létszámleépítés lesz. Csak a nemzetgazdaság objektív körülményei által

indokolt létszámléépítés várható.

— **Nem is a leépítésre gondoltam elsősorban, hanem az újonnan képzett szakemberek elhelyezkedési lehetőségeire. Mi a biztosíték arra, hogy 1991-ben beindulhat az új erdőtelepítési — munkalehetőséget kínáló — program?**

— Szembesülni kell a túlképzés tényével. Ezt az előző kormányzat nem akarta felvállalni. Szakmai kötelességünk, hogy ezeket a kérdéseket tisztázzuk. Az új erdőtelepítési program két változatban került betervezésre. Az állami költségvetés lehetőségei fogják megszabni, hogy milyen nagyságrendű telepítésre számíthatunk. Ha nem lesz pénz kezdetben az évi 15 ezer hektárra, elképzelhető egy fokozatos felfutású teljesítés, amely összességében 10 év alatt éri el a 150 ezer hektárt. Azt mindenképpen látni kell, hogy a korszerűsítés elkerülhetetlen feladat, és olyan pályára kell lépni, ahol gazdasági pozícióinkat meg tudjuk őrizni, hiszen ez alapvető kötelességünk a jövő iránt. Ehhez szükséges minden érintett felelősségteljes együttműködése.

— **Hogyan kerülhetünk ki a földtörvény és a vadászati törvény körül kialakult darázsfészekből a legkevesebb fullánkkal?**

— Nagyon fontos a törvények benyújtásának sorrendje és a törvények egymáshoz való viszonya. A legkedvezőbb az lenne, ha a földtörvényt, a tulajdontörvényt, a szövetkezeti törvényt megelőznék — társadalmi egyeztetés után — a természetvédelmi törvény elfogadása. Ezek után az erdő- és a vadászati törvény vagy külön-külön, vagy egymás mellett tárgyalható. Szakmailag így lenne indokolt. A vadászati törvény elsődleges előterjesztése a parlament elé káros hatással lenne a törvénykezésre, és annak logikus menetére, valamint az erdőgazdálkodásra.

— **Van-e valós veszélye annak, hogy az erdők az önkormányzatok hatáskörébe fognak tartozni?**

— Ezzel a kérdéssel szakmai szempontból szükséges foglalkozni, mivel van párt, amelynek programjában ez az elképzelés szerepel. Nem szabad, hogy az állami erdők felaprózódása megtörténjen, különösen szegény önkormányzatokhoz nem. Az erdőket hosszú távon, tartamos módon, kiegyenlítettten csak nagy tulajdoni tömbben lehet a társadalom által elvárt színvonalon művelni.

— **Segíthetne-e elképzeléseink megvalósításában, ha eddigi elszigetelődésünket feladnánk? Kik lehetnek e téren a legracionálisabb partnereink?**

— Fontos, hogy a társadalom tudjon arról, hogy mit miért csinálunk az erdőben és az erdőért. Hogy miért végzünk fakitermelést, milyen nehézségeink vannak az

erdőfelújításnál stb. Kötelességünk a különböző fórumokon való aktívabb részvétel. Kevésnek tartom, hogy csak kampányszerűen rendezünk erdők napját, fásítási hónapot stb. Nagyon kevés információt adunk az erdőt járó számára. Sajnos, ezért is távolodtunk el a természetkedvelőktől, mert mi gazdálkodunk, és egy gazdálkodónak mindig megmondták a tervutasításban, hogy mikor mit csináljon. Nyilván a több tíz hektáros összefüggő tarvágásokat nem nézte jó szemmel az erdőt járó. Ha a jövőben figyelembe vesszük mások szempontjait is, bizonyára szövetségeseink lesznek a környezet- és természetvédők is.

— **Nem lenne célszerűbb anyagi forrásainkat összevonni, és valamiféle erdőbankban kezelni és forgatni?**

— Ez egy igen fontos kérdés, és nemcsak nekünk, hanem a tárcának is. Külön pénzügyintézet kellene az egész agrárágazatnak, hogy lehetőleg önálló hitelezési és pénzügypolitikát folytathasson. Ezen belül a mi sajátos finanszírozási és hitelpolitikánkat is meg lehetne teremteni, kiépíteni az erdőt célzó pénzügyintézeti hálózatot, amelyen keresztül megoldhatók a sajátos hitelkihelyezések.

— **Ön szerint hol áll a magyar erdőgazdálkodás az európai erdőgazdálkodáshoz képest?**

— Azt hiszem, nem kell szégyenkezni. Vannak eredményeink az élőfatömeg, az erdőterület bővítésében, a növedék teljesítményének felmutatásában. A magyar erdők fajajösszetétele természetvédelmi és ökológiai potenciál tekintetében kedvezőbb pozícióban van, mint a nyugat-európai erdők. Ebből következik, hogy az egyes erdőkkel való gazdálkodás mindenképpen bonyultabb, több irányú szakismeretet igényel. Ezért a magyar erdészetre érdeklődéssel néznek a nyugati szakemberek. Ez adhat alapot arra, hogy a gazdálkodásban a kinti tapasztalatokat átvegyük és hasznosítsuk.

— **Milyen segítséget nyújthat az Országos Erdészeti Egyesület a vázolt feladatokban?**

— Az erdőgazdálkodással kapcsolatos programok véleményezése az Egyesület részéről igen fontos. Az Egyesület kötelessége a társegyesületekkel való szoros kapcsolatok kiépítése. Különösen a környezet- és természetvédelemhez közel álló szerveződésekkel kell szorosabb kapcsolatot kiépíteni. További nemzetközi kapcsolatokat és tapasztalatokat kell szerezni, különösen az érdekképviseleti módozatok és formák megismerésére. Az Országos Erdészeti Egyesületnek az egyik leghatékonyabb szakmai érdekképviseleti szervnek kell lennie.

Pápai Gábor